

LITERATORUL

Ăpare Duminica

— Duminică, 2 Martiu 1880 —

Abonamentul: pe trei luni 4 lei, pe șase luni 8 lei. — Anunțurile: pe pagină 15 și 16 linia 50 b
 Scrierile nefrautate se refacă. Adresa: Str. Sârbeș-Vodă No. 9.

SUMARUL: Aquarela IV: Copilul de B. Florescu. — Juan, poezie de D. Zamfirescu. — Curs de analiză critică, de A. A. Macedonski. — Pescarul, poezie, — Copilăria lui Victor Hugo, de T. M. Stoiculescu. — Prietenul meu de Const. Drăgulescu.

AQUARELE

IV

COPIIUL

Ciripitura păsărilor s'a liniștit în tufiș; copilul are să adoarmă, pe când mamă-sa 'l cântă cu dulceață. De odată, scântecetoare și veselă, steaua de seară se aridică de-asupra colinei albăstrue; copilul încântat întinde brațele spre densa, și neputând să o prinză, plânge. „Ce nebunie! Va străbate oare acest astru spațiul spre a se cobori, ca să-ți îndeplinească pofta? Ast-fel grăește bombonind rațiunea tatălui, și copilul plânge și mai tare. Dar frageda mamă zice cu un suris: „Da, frumosul meu ângerăș, veți avea steaua. Ca să nu fie vestejită când te veți deștepta, voiți merge la zori să și-o culeg; dormiți și pe leagănul tău o veți vedea mâine.” Și în visul său, copilul posedă frumoasa floare a Cerului.

B. Florescu.

JUAN

(Lui Duiliu Ioanin)

Voi, cei ce bateți astă-dî la ușa bătrâneței,
 Adolescenți ce-acuma pășiți pragul vieții,
 Femei cu pacca 'n cuget, cu cugetul pe buze,
 Poetii iubiți de lume și iubitori de muze,
 Begăți uitați de soartă, regi, cerșetori, tiranți,
 Câți ați trecut prin vîrsta de opt-spre-zece ani,
 Avut-ați voi lungi ceasuri de dulce reverie,
 În care nici gîndirea, nici inima sî se știe
 La ce cugetă una, la ce alta mai bate,
 Ci strânse la o laltă, se cate, tot se cate
 Fantazma mult iubită ce 'n zorile vieții
 Venea să vă șoptească legenda tinereții
 Cu scurtele ei ceasuri de dulce fericire,
 Cu dor de vitejie, cu visuri de mărire...?
 — Ați cunoscut vre unul o palidă femeie
 Cu ochii mari, sălbatici, cu corpul ca de fea,
 Un vis uitat de noapte, o umbră de fință :
 Spăimîntătoarea umbră numită *indoință* ...?

I

Juan era pe lume cum sunt ades pe cer
 Micî nourași albaștri ce în albastru pier
 Și care sbor prin spațiu ori unde'î duce vîntul,
 Necunoscuți de ceruri, necunoscînd pămîntul
 Și veseli cînd o rază din soare se coboară
 Să le sărute fața chiar dacă îi omoară...
 — Mai bine o minută cu raze dulci la stî
 De cât eternitatea cu vîntul cel bătrîn! --
 El are ochi albaștri, curați ca și azurul
 Dar încadrați de-un cearcăn, ce, desinînd conturul
 Orbitelor, arată că-ades la luminare
 Juan își trece vremea 'n adîncă cugetare.
 Privirea'î lină doarme la umbră de lungi gene,
 Iar corpul său molatic se odihnește-alene,
 Purtînd pe brațe capul în semn de oboseală
 Și 'n inimă speranța, ce vecinic îl înșală.
 Juan nu scrie versuri. De și ades privește

Spre ceruri, are-un cuget ce nu'l mai părăsește:
 De-ar vrea Dumnezeu să arunce cu'n cuvânt
 În spațiu încă un soare și încă un pământ,
 Ar dovedi mulțimei fricoasă, speriată,
 Ce nici acum n'ar crede, cum n'a crezut odată,
 Că-aci, *soarele* umblă cu carul său de foc,
 Iar locul cel de jale, pământul, stă pe loc;
 Cum Galileu murise strigând „*e pur si muove*“
 Să strige și el astăzi murind „*e non si muove*“
 Da, suflet are mare. Iar iarăși... — tristă soartă! —
 Din neagra 'ntunecime se 'ntinde-o mână moartă
 Și umeru'i atinge; un glas spăimântător,
 Strident s'aude 'n noapte: „Ești prea cutezător!“
 Știi cine e? E umbra cu ochii speriați,
 E trista îndoință. — Răspunde'mi ce mai cați
 Tu, soră bună-a morții, tu, iasmă fioroasă,
 Stupid schelet ce târîi în urmă'ți lungă coasă,
 Să tai firul speranței deja prea mult scurtat?
 Ce vrei? Juan e ténér. Au iar te-au supărat
 Mărețele lui visuri, gândirile ce-ascunde?
 Ce ceri? Ce vrei? Răspunde. „O, nu — umbra'mi răspunde, —
 „Gândește-te tu singur: de s'ar putea a nume,
 „Să știe-așa de ténér un om, ce-ar fi pe lume
 „De-ar fi în spațiu încă un soare și-un pământ,
 „Atunci, la bătrânețe, aproape de moment,
 „Ar fi mai mare omul ca însu'și Dumnezeu;
 „Și-aceasta nu se poate!“
 — A zis... și 'n întineric
 S'a dus...

II

O.. Goethe, umbră măreață de ateu!
 Gândurile țesute din craniul tău sferic
 Au zăpăcit pe lume mulți creeri, mulți copii.
 Ce, n'ajungeai acele colori atât de vii
 Cu care spuneai lumii, în limba ta Germană,
 Cum Rinu'ți cântă ție legenda sa Renană?
 Cum, singur dintre oameni, știi seara unde pier
 Steluțele aprinse ce se cobor din cer?
 Cum numai tu ai darul de-a auzi în noapte

Spunindu'și zina dorul în năbușite șoapte,
Iar codrul ascultând'o cum prins de lungi flori,
Iși scutură sârmanul frumoasele lui flori..?
Ce, n'ai ucis cu Werther destui naivi pe lume?
De ce-ai mai scris pe Faust...?

— O... Goethe! E renume

Inscris în cartea vieței cu picături de sânge
Acela ce se smulge din sufletul ce plânge,
Acel ce se adună din strigătul pierdut
Al victimei. Tu însu'ți prin tine-ai cunoscut
Aceasta...

— Supt a lampei lungi raze visătoare,
Juan gândea la lumea cea vecinic muritoare,
La trista destinată a unei frunze'n vânt
Ce-o are încă omul pe searbădul pământ:
Pribeag de când se naște, aleargă lumea 'ntreagă,
Câtând, fără de cdihnă, o pasere pribeagă
Pe care-a botezat-o el însu'și *fericire*. ;
Și-o cată, o tot cată sermanul în neștire.
Iar dacă rar se 'ntâmplă în cale'i s'o 'ntâlnească
Indată vine moartea și huma omenească,
Curând uitându'și forma, în pulbere se schimbă
Iar paserea pribeagă prin lume se tot plimbă....
„ De ce dacă natura, nedarnică de bine,
„ Ne-a împletit viața cu 'n lung șir de suspine,
„ Noi oamenii, noi regji, să nu întoarcem firea
„ Găsind mijlocul himic de-a scoate *nemurirea*?
„ Ajunge o licoare, un elicsir, o apă...
„ Sorbind'o omul ténér viața își adapă
„ Și-apoi etern pe lume rămâne fericit.
„ De ce nu? — E un secol de când Goethe-a ghicit
„ Gândirea mea: Un geniu să scapere-o scântee
„ Și ve'i vedea pe-a vietei poetică alee
„ Perechi înamorate umblând de sute de-ani...
„ De ce nu? — Alchimia mi-e încă cunoscută...;
„ Și deacă din Metale licoarea prefăcută
„ Nu poate omenirii da ȝile mai senine
„ Voiu pune sânge, suflet, viața mea din mine!
„ — Dar oare... am eu geniu? — Da, am, îl simt, trăește...”

El bine ra sfârșise, când s'auzi un glas:
 „Te 'nșeală egoismul, copile, te orbește....”

— Ear viț schiloadă umbră cu desmățatu'ți pas?
 Din negurile nopții acum ear te-ai tutors
 Să'i tai firul speranței din dulc'i iluzii tors?
 Ear viț să 'i superi pacea, să 'i tulburi fericirea?
 El va muri s'armaul cătându'și nemurirea...
 O știu! — Dar tu, ce cauți, ce vrei, ce'ți pasă ție
 In ce chip își aruncă întiusa'i bogăție?
 Pe visurile sale stăpân e fie care
 Și cel sărac e încă mai mult ea or și care!
 „— Eă știu prea bine, 'mă dice tăcuta *indomită*:
 „De visurile voastre voi n'aveți conștiință,
 „Dar dă omului aripi sat' șoimului gândire
 „Și ei își vor aduce sublima *nemurire*!
 — O..., nu. E bine 'n lume ea or și care om
 „Să treacă precum trece un singuratic pom:
 „Să crească...; Să se 'mbrace cu-o haină majestoasă...;
 „In juru lui să facă o umbră răcoroasă...;
 „Să dea listan' puternic, să ție piept la vânt
 „Și-apoi să se prefacă tot ce-a mai fost, pământ.

III

Când lina aiurare a apeli din fntână
 Al vântului glas dulce poetic îl îngână;
 Când luna visătoare, eșind din câte-un nor,
 Își pierde-a sa privire in tainicul isvor;
 Când trista *suferință*, uitând a sa menire,
 Lipită de o stâncă rămâne 'n asupire;
 Când dorul, însu'și dorul, eternul călător,
 Ar vrea să se oprească din svânturatu'i shor...
 Atunci e ora scumpă a celor ce visează,
 Acelor ce pe lume pot încă să mai crează
 In sfânta poezie.

— Juan privea, pe gânduri,
 Cum nori prin fața lunei treceau in rânduri, rânduri
 Sau cum aprinse stele se coborau din cer.
 Pierind in nesfârșirea eternului eter...
 Și-ades, uitând și lume și cer și nemurire,

El rămănea lungi ceasuri cu gându-l în negândire,
 Simțind cum vine somnul, cu degetele'Y fine,
 Vrënd capul său pe brațe ușor să i-l incline.
 Era tăcere.

— Noaptea, cu portul său cernit
 Trecënd, privea fanare cu flacăra gălbie,
 Ea, cea care nu vede lumina în vecie.
 — Fereastra lângă care Juan sta adormit
 Se deschidea în stradă.

Maî aibe de cât crinul
 Rotunde, douë brațe spre densus se 'ntindeau
 Și douë buze triste, maî triste ca suspinul,
 De dor înfiorate, pe frunte'l sărutau.
 „Juan...“ șoptea o șoptă încet ca o gândire
 „Juan, vreî tu...?“ — El ênsë știind că'Y este seris
 Ca pêne și iubirea s'o treacă tot în vis.
 Tăcea fiindu'Y frică ca blânda nălucire
 Să nu dispară 'n noapte.

„Vreî tu...? Eu sunt a ta“
 Și buza 'n foc miată cu foc îl sărută.
 El, tremurând, spre dânsa o mână își întinde
 Ear mâna lui fricoasă de talia'Y se prinde...,
 Cum, nu era o umbră? Nu. El se încredințează.
 Atunci deschide ochii: Să crează!...-Să nu crează!...
 „Eă...! tu minime albă!... Cui' te-a trimes pe tine?
 „Ce pot să'ți dau eu ție? Ce-ai vrea tu de la mine?
 „Cumună împletită din raze de credință...,
 „Colau lung de suspine lucrât de suferință...
 „Sunt triste pentru tine. Vreî tu un suflet mare
 „Se te urmeze 'n lume pe-a traiului cărare...?
 „Sau inima'mî nebună vreî ție să ți-o 'nchin
 „A nopții visătoare însufle'it suspin...?
 „Ce pot să'ți dau eu ție destul de demn, de mare...?
 „ — Tu poți să'mî dai iubire; eu vreau o sărutare..

IV

.....
 De câte ori de-atuncea, prinzi braț de braț, ei sbor
 Spre noaptea cea trecută, cu cugetele lor!...

De câte ori găsindu'î chiar rumenele zori
 Nu i-a udat cu rouă ea și pe două flori...
 Și câte, câte planuri, pe *cosmosul* măreț
 Juan n'a scris de-atuncea cu gândul său isteț...
 Dar trista *îndoință* în vecei n'a mai venit...
 Juan e astăzi mare căci astăzi e *iubit!*

Duiliu Zamfirescu

Curs de analiză Critică

POEMA LEVANTE SI CALAVRYTA

(Urmare).

Să luăm acum aceste două versuri :

Vin să vadă jocul apei, să asculte plânsul mărei,
 Să aspire adierea răcoroasă, dulce-a sărei.

Versul întâi e poetic, mai ales în al doilea emistih „să asculte plânsul mărei.” Cine a trăit pe marginea mărei, știe în adevăr că vocea ei e tânguioasă adesea ori ca vocea în care tremură lacrimile nenorocirii.

Versul al doilea însă, e cu desăvârșire defectuos: În primul emistih, d. Zamfirescu, calcă fără necesitatea subiectului, peste cezura : Cezura ar trebui să viă la: „Să aspire adierea” iar nu la: „Să aspire adierea răcoroasă.” Cu toate că Victor Hugo calcă în versurile sale peste cezura, el nu este mai puțin blamabil pentru aceasta. Călcarea cezurii transformează adesea versul în proză, versul ne distingându-se din proză numai prin un număr de silabe, egal inversiunetei și prin cezura. Călcarea peste cezura e permisă numai atunci, când e menită să adauge la frumusețea versului, ca de exemplu în următoarele ale lui Chénier :

..... Une plaie ardente, envenimée,
 Me ronge, . . . avec effort je respire . . . et je crois
 chaque fois respirer pour la dernière fois!

Aicea, călcarea cezurii, devine de un efect rar, pentru că arată suferința bolnavului și greutatea ce pune, pentru a putea să articuleze cuvintele.

Nu dar pentru a produce vre un efect, autorul nostru, 'și-a permis a trece peste această regulă ei numai pentru că se poate să puie acest vers pe hârtia, spre a servi de perechiă celui d'ântoin. Lucrul devine și mai evident, dacă vom mai considera că nu avea nevoie să mai califice *adierea serii* zicându'î *răcoroasă* și mai zicându'î apoi și *dulce* :

« Să aspire adierea răcoroasă dulce-a sărei

În fine, din *seară* putea să facă *serii*, der nu 'î este îngăduita pentru a putea să rimeze, să închidă pe e de la *serii*, în *ă*, și să facă *sării*.

- « Zantiote, cu lungi gene, spune-ți unde-i Calavryta ?
 « Unde e stăpâna voastră? Căci, pe Venus Pandemos,
 « Am trecut o noapte 'ntreagă, întrebând cerul frumos
 « De nu are, printre stele, vre o stea rătăcitoare
 « Ce-a venit din altă lume, luminând ea și un soare
   « Stelele din jurul ei ;
 « Am cătat'o pe la vânturi; am oprit noaptea din cale
 « Întrebând'o de nu are printre spiritele sale
   « Sufletul unei femei ;
 « Cereetat'am marea lină, vrând să știu dacă în unde,
 « Țintre albe Nereide, marea ănsă-și n'o ascunde...
 « Dér, nimic! — Cer, noapte, mare, lung la mine aș privit !
   « Ș'au zîmbit! »

În versurile d'ântéiu numele de *Zantiote*, *Calavryta*, și mai ales *Venus Pandemos* dau multă culoare locală; — versul :

« De nu are printre stele vre o stea rătăcitoare, »

este, pentru ce n'am spune-o, foarte bun, dér nu se ridică de-asupra versului obținut cu înlesnire și care se numește vers comun. Aceste întrebări făcute stelelor *despre vre o rătăcitoare*, au ajuns ca rozele de pe gurițe rimate cu florile de prin cosițe s'eu ca acele vecinice fecioare cu sîn de crin. În poezia franceză, ajunsese de asemenea un timp, în care poeții, nu mai vorbeau de lună de cât ast-fel :

BCU Cluj / Central University Library Cluj

« Que ta lumière est douce
 ..... « Quand tu dors sur la mousse ;
 « Quand tu trembles, le soir, à travers les rameaux » . . .
 s'eu :
 « Quand tes pâles rayons se bercent sur les eaux »
 s'eu :
 ..... « caressent les eaux »
 s'eu în fine :
 ..... « flottent sur les eaux »

Pentru acești poeți, totul era *azur s'eu cer pur* ;

Pentru versificatorii noștri, pentru o mulțime de pretinși critici chiar, a sbura prin stele, a devenit o adevărată mania : *stelele rătăcitoare* este suprema lor fericire. *Raze auri s'eu aurele, stele și stelute, cer senin, câmpii verzi, zefiri răcoritori, râuri murmurătoare, vălcele însmăltate cu flori*, acesta este dicționarul dumnealor poetic.

Eu le începusem o satiră. Dér fiind-că ar fi să le fac prea multă onoare și n'o merită, me mulțumesc să transcriu aici, pe sărite, câte va strofe din ea. Eată-le :

« Nu pot să zbor eu voi pe-o rază...
 Mi-e frică luna să nu cază
   Să ne turtească împreună,
 Că 'n ladul cel de grozăvia
 Am merge în tovărășia
   Ș'atuncea : Noapte bună !

« Dér dintr'a mea jună dusă
 În întristarea mea nespusă
   Mai am pe ne-acceptate
 Ca să 'mpletese încă ghirlante
 Pe fruntea sfintelor amante
   Un șir de foi uscate !

« Voi preferați în lăcrămloare
Ca într-o bac răcoritoare
Să văfundăți pînă la gît
Ș'ast-fel din apa lor căldicică
Să dați afară o cărticică
Bună de leacuri și de urit.

« Ei! Ce vreți?... Poate c'aveți dreptate
Și puteți plînge, în libertate,
Dureri pe care nu le-ați simțit!
Le puteți pune și pe hărtică...
Lumii ce'l pasă?... Ce'mi pasă miă?...
Nu vă voi spune ce-am suferit!

« Marturi zadarnici nu vă voi face
A suferinții care 'n pept zace,
Adevărata durere, tace!
Și-ascunde fața și plînge 'n umbră:
O seia numai noaptea cea sumbră
Care-o 'nveleşce ca 'ntr-o manta!
In cât de visuri, vă cer ertare,
Nu pot să umblu pe nori călare
Cînd pot la dînsii a mă nita!
Ca să bat câmpii cum fac nebunii
Nu să măi poate ca să mă 'nvîț...
Alții să umble călări pe băț...
Genul meu este al *Rațiunii!*

« Rima din urmă mi-aduce-aminte
C'am pus pe *îune* de trei silabe
De la *pășune*, venind pe labe
Un critic însă mă cam desminte;
Urmeze-și treaba că'i fac hatirul...
De-o vrea *pășunea* să-și prelungască
Nimînî nu are ca să 'l oprească
Și cal de astă-zi va fi catirul!

« Aici de sigur că este vreme
Am lua seama și a mă teme
C'am început-o cu foi uscate
Și le pui toate amestecate;
N'am spus nimica despre delire,
Nu este 'n versu-mi nici-o simțire,
Ba chiar și schioape, cînd isprăvesc
Cu foarte multe mă pomenesc,

« Nu e 'ndoială pînă la ceruri
Nici de-astă-dată nu m'am urcat:
N'am pus enigme de deslegat!
În poeziă nu am misteruri...
Tot ce-am scris este raționat!
Proză rimată, curată proză
Că 'n cer aș face stranie poză!
Calea de mijloc iar n'am ținut
Dacă 'n vîzduhuri nu m'am perdut,
Ș'ar fi fost bine, barim p'o stea

Ca s' 'mi ia' sborul p'ne' la ea.
 S'ajuns acolo, s' bat in cer
 Un cuiu de aur s'eu chiar de fer
 Ca s' 'mi leg sacul si s' me leagan;
 Intrand 'nauntru ca intr'un leagan;
 S' ved p'amentul stand la picioare
 Si dand tercoale pe langa soare,
 Iar intre soare si 'ntre p'ament
 S' stau se cant!

« V'enturi turbate g'ascam destule
 C'ate si 'n lume fiin'te nule!
 Raze din stele lezne g'ascam:
 Puteam prea bine se iau un dream!
 Praful de aur, ori-cum, nu stric'ă,
 In cantitate mare s'eu mic'ă!
 Destul s'ajung'ă se poleiasc'ă
 C'ă treci chiar marf'ă dobitoceasc'ă;
 G'ascam in fine un dram s'eu doue
 Din Aurora cu buz' de rou'ă;
 Si chiar acele comete antic'ă
 Care se plimb'ă cu cozi gigantice,
 Puteau prea bine ca se 'mi dea mi'ă
 Dintr'alor coad'ă portocali'ă
 Macar un 'petec se 'mi inf'asor
 Gandul meu vecinic r'at'acilor!

BCU Cluj University Library Cluj

Fireșce că aceste versuri sunt departe cât cerul de la pământ de a se aplica lui Zamfirescu; ne pare însă rău, că de și numai într'un singur vers a căzut și un adevărat talent ca al său în *stelele rătăcitoare* care fac marele defect al tuturilor versurilor noastre de când Alexandri a dat semnalul acestei duioase astronomii...

«Ca stele trecătoare ce las un întuneric adânc în urma lor!»

Unde fusese Zamfirescu devine admirabil este în această parte a versurilor sale:

- « Am cătat'o pe la v'enturi; am oprit noaptea din cale
- « Intrebând'o de nu are printre spiritele sale
 « Sufletul unei femei;
- Cercet'ă'm marea lină, vrând se sciu dacă în unde,
- Printre albe Nereide, marea eusăși n'o ascunde...
- Dér, nimic! — Cer, noapte, mare, lung la m'na au privit
 « S'au zimbit! »

Am cătat'o pe la v'enturi este hazardat de sigur, dér este o monedă poetică care nu prea a fost pusă în circulație. Prin urmare nu i s'a stors lăsaia ca *stelor* și *aurelelor*; în schimb însă: *am oprit noaptea din cale* intră în domeniul stilului numit sublim. Și pentru ce a *oprit noaptea din cale* îndrăgostitul Levante, dacă nu pentru a o întreba, tot plin de gândul ei, dacă cum-va are *printre spiritele sale sufletul unei femei*...

Pentru ce cercetează *marea lină*, dacă nu pentru aceasta? Marea putea s'o ascundă printre albele sale Nereide...

- « Dér, nimic! — Cer, noapte, mare, lung la d'nsul au privit
 « S'au zimbit! »

Acest vers e atâta de frumos în cât nu are trebuință de a fi analizat cu de amănuntul!

Poetul se ridică aici la adevărata înălțime a poeziei! Ce bine este zis că *cer, noap-*

te, mare, au privit *lung* la densusul și drept ori-ce răspuns, *au zîmbit*, Nimic nu este de prisos și totul este pus la locul său!

Zantiotele rid toate, iar Thaisa le oprește
— O!... Levante Hyacinthus, eu îți-o spun într'un cuvânt
Ești frumos d'or n'ai viața ce'n ori-care grec trăiește..
Tu o cauți printre stele, ea te 'nșală pre pământ! »

Pentru ce *n'are viața ce 'n ori-care grec trăiește?* Toemai pentru ca o caută *printre stele*, pe când ea îl *înșală pe pământ!* Numele eroului poemei este apoiu atât de frumos: *Levante Hyacinthus!*...

În aceste versuri, găsim cam vulgar: *cu fi-o spun într'un cuvânt*. Mai găsim încă *pe într'un cuvânt*, adus acolo și ca umplutură și ca necesitate de rimă.

Aci se oprește despărțirea întâia a poemei. Cea de a doua înc pe printre'o descripțiune admirabilă, demnă de ori-ce mare artist:

Subt o boltă 'ncondeiată cu lungi litere arabe
Unde aurul se leagă cu granitul African,
Unde stau, eșii din ziduri sphinesii dormitând pe labe
Ce port vase de-alabastru, stâlpi cu capiteluri albe,
E întinsă-o masă mare de porfir Egyptian!

Mai multă maiestate și frumusețe în descripțiune mi aduc aminte să fi citit de mult în Românește. E de observat, cutezanța de expresiuni a poetului și cât de bine îl prinde. Ast-fel, de sigur că puțin ar fi zis: *Subt o boltă 'ncondeiată*. Cu toate aceste, *încondeierea* boltei, când e vorba de litere, e foarte la locul ei și mai are și darul de a ne surprinde prin noutatea întrebuirii.

Versul:

« Unde aurul se leagă cu granitul African, »

este plin de maiestate.

Vedeți după aceasta cât de natural, *es spineșii din ziduri dormitând pe labe și purtând vase de-alabastru!*...

Stâlpii cu capiteluri albe sunt aduși cam *ex-abrupto* și nu prea stau în legătură cu restul. Nu că ar fi trebuit să lipsească! Din contra; însă credem că trebuia pentru că să nu lipsească trăsura de unire pe care n'o găsim nicăieri, să fie puși *schinșii ce es din ziduri*, între *acți stâlpi cu capiteluri albe*, s'eu, să fie puși ori cum ar fi crezut poetul, însă să nu fie azvêrlit pe hârtia ca o umplutură în acest tablou grandios: Într'un cuvânt, să se simtă necesitatea lor de a figura.

D'or după cum sunt puși, au aerul de a fi purtați în spinare de sphinesii cei dormitând pe labe o dată cu vasele de alabastru despre care ne vorbește.

« Unde stau eșind din ziduri sphinesii dormitând pe labe
« Ce port vase de-alabastru, stâlpi cu capiteluri albe. »

Ceea ce ne mai displace este că *labe* rimează cu *slabe*, cu *arabe* etc d'or nu și cu *albe*.

Capiteluri este o nouă expresiune introdusă în limbă și felicităm pe d. Zamfirescu în privința ei: În franțuzesce este *Chapiteaux*, d'or noi, în Românește, nu aveam cu ce o traduce.

Versul:

« E întinsă-o masă mare de porfir Egyptian »

este foarte potrivit cu tabloul întreg, însă că *o masă de porfir e întinsă* este o greșală. Să poate zice: *e întinsă o masă de pânză*, d'or de porfir nu.

Luată în total, versurile de mai sus constituiesc o descripțiune măreață. Cititorul să

crede în adevăr transportat într'unul din acele palaturi fermecate, minune a vechiei arhitecturii arabe ale cărei rămășițe umplu încă Spania și cari au făcut să strălucească cu atâta splendoare sub Domnia Maurilor, orașele Granada, Seviglia și Cordova.

(Va urma.)

Al. A. Macedonski.

Pescarul

Legendă

O! Pescarul era tînăr;
El mâna, cu nepăsare,
Barca peste marea 'ntinsă,
Ce mugca în depărtare.

Printre unde turburate,
Își ridica de valul greu;
Căci în pept avea iubirea
Și în cer pe Dumnezeu!

De o dată izbucnește
Depărtata vijelie,
Undele ca gânduri negre
Dați năvală în mânia.

Vai, pescarul era tînăr;
Eusă valul era greu;
Dragostea ș'or ce speranță,
Ați rămas la Dumnezeu!

Dumnezeu!... Fulgerul cade...
Tunetele vuvuiesc...
Marea se ridică 'n ceruri,
Cerurile o trăsnesc!...

N'ajî văzut oare pe maluri
Vre o luntre sfărămată,
Care stă, de-atâta vreme,
În nisipuri îngropată?

LITERATORUL

Ziua lângă ea se-oprește
Obositul călător;
Noaptea fainic e bătută
De un val spumegetor!

O legendă povestește,
Că pescarul, pe furtună,
Inșirat oase cu oase,
Umblă 'n ca zile și luni!

Th. M. Stoenescu.

PRIETENUL MEU

I

Ți s'a întâmplat vr'o dată, domnule cititor, să stai ceasuri întregi la gura sobei, neclintit și pe gânduri? Asta i se întâmpla mai tot-d'a-una — iarna — unui prieten al meu, pe care nu'l mai numesc de oare-ce nici nu'l cunosc; un soi de poet, ast-fel poreclit de camaradul lui de școală care purtau ghetile lustruite și părul frizat.

— Adevărul e, că era poet prietenul meu, de și nu făcea versuri; poet prin inimă și cugetare.

Prietenul meu era și sărac, așa de sărac chiar că de multe ori nu avea ce să mănânce; cu toate astea, focul nu'l lipsea nici o dată din sobă. De ar fi fost flămând de două zile, și de ar fi avut un leu numai în buzunar, mai iute l'ar fi cheltuit pe lemne de cât pe mâncare. Ast-fel l'am cunoscut, într'o zi de iarnă — iarna grea grozav — pe când locuiam în București, în același oțel și pe același coridor.

• Era bolnav bietul băiat — bolnav de sărăcie.

Cumpărasem lemne în ziua aceea și le aședam în magazie, gândindu-mă la nenorociiți cără trăiesc iarna fără foc, când slujnica oțelului me puse în curentul vieții lui.

— De ieri, a isprăvit lemnele, 'm' zise ea terminându'î biografia și privind cu rivna la uă sarcină rămasă pe pragul magazii. Bietu băiut e și bolnav după ale-l-alte toate.

Lăsaî lemnele pentru vecinul meu, și poruncii slujnicii să-î ducă o dată cu lemnele și un borcan de dulceață bună de trandafir, ce 'm' trimisese o măcușe a mea — foarte îndemnată în asemenea lucruri.

Când intraî acasă pe la meșul nopții, vecinul nu dormea. Focul, singura lui mângăere, îl însănătoșise: fredona deja prin edae un cântec vechi, ce'l avea tot-d'a-una în gură.

Adoua-zi, abia avusesem vreme să me îmbrac, când îl auzii la ușă cerându

mă voe să intre. Mă deschise și mă găsi față în față cu un ténăr, ca de vre o douăzeci și cinci de ani, înalt, slab și foarte galben, cu toate astea frumos; una din acele frumuseți clasice care reprezintă mai tot-d'a-una o inteligență superioară și un caracter distins. — După ce mă privi câte-va secunde cu ochii lui albaștri — în cari i se reflecta bunătatea inimii, — îmi adresă câte-va cuvinte de mulțumire pentru serviciul ce-î făcusem în ajun.

Umplusem, în dimineața aceea, soba de lemne căci suferisem și eu de frig, eu vre-o câte-va zile înainte. Soba bubuia ca o mașină cu vapor și părea lăcomă de nutrimentul ce-î refuzasem câte-va vreme. Mă invita pe un scaun, în fața focului, și primi cu cea mai mare plăcere.

— Observ cu mulțumire, că te deosebești de cea mai mare parte din tinerii cari urmează în școlile noastre, îmi diste el eșind pe ușă, — după ce șezusem de vorbă un ceas și mai bine.

Această din urmă frază fu trăsura de unire a caracterelor noastre, pecetia pusă pe contractul prietenescului ce-î încheiasem încă din ajun. — Ne despărțirăm dar prieteni, și foarte mulțumiți de întimplarea ce ne pusese inimile în comunicare. Zidul, ce ne despărțise până în ajun, se făcu confidentul tainelor noastre — căci ni se întimpla de multe ori să vorbim mai toată noaptea, fie-care din odaia ce ocupam.

Iată, în scurt, prin ce întimplare i-am făcut cunoștința prietenului ăstuia al meu, fără nume, care astăzi locuiește într'un cimitir oare-care, alături poate — și tot atât de odihnit — cu vr'unul din aceia care îl stropiau pe stradă cu trăsurile lor și care i-ar fi refuzat o bucată de pâine, dacă s'ar fi încercat să le-o ceară.

M'a costat foarte mult pierderea lui.

Astăzi chiar, după atâta vreme, când mi se întimplă să stau la gura sobei, mi-e peste putință să nu mă gândesc la el — ca la singurul prieten al copilăriei — și să nu-mi simț inima strângându-se de durere.

A murit sărac, dar a murit bine căci a fost îngropat ca tot creștinul, grație ajutorului ce-am fost în stare să-i dau până la locuința lui din urmă. N'a lăsat nimic după dânsul — nici mamă, nici tată, nici al noulea neam; chiar numele, ce am pus să i se scrie pe piatra după mormânt, s'a șters. Acum, se odihnește precum a și trăit: nezarit de nimeni.

Am fost cu dânsul, două ani aproape, în cea mai strinsă legătură și am folosit mult; pe lângă că era inteligent, era și instruit. M'a făcut să înțeleg multe lucruri pe cari în copilăria mea abia puteam să le zăresc. M'a învățat filozofia lui — o filozofie aparte — care se rezumă în cuvântul atât de simplu și cu toate astea atât de ne-înțeles de omenire: răbdare.

Și nu știu, zău, ce ar avea altă de făcut pe pământ toți cei aruncați de întemplerie în mijlocul lumii, fără alt sprijin de cât acela al muncii lor și fără altă nădejde de cât în Dumnezeu?

Am spus mai sus, că am trăit împreună două ani. După asta, ne-am despărțit. El s'a dus ca intendent la moșia unui proprietar mare, crezând că o să-și poată restabili sănătatea respirând aerul curat de țară. Eu, am plecat în streină-tate, unde, după ce am cheltuit câți-va bani ce 'mă căzuse în mână, m'am întors în București mai sărac ca tot-d'a-una. În tot timpul acesta nu ne-am scris o singură dată.

La întoarcerea mea în țară, după ce i-am adresat câte-va scrisori la moșia unde îl știam și după ce l'am căutat tot Bucureștii fără să dau de el, mi-am închipuit că a murit, și 'mi' părea foarte rău că nu apucasem să 'l mai ved.

(Va urma)

Cost. Drăgulescu.

Viața lui Victor Hugo

Copilăria lui

(Urmare)

Micul Victor care era să devină unul din cei mai mari autori dramatici, privia, cu o nespusă plăcere și atențiune, or ce joc de scenă, or ce nimică punea în evidență actorul. În fine, D-na Hugo plecă pentru Madrid unde locui cu bărbatul său în palatul Masserano. — În tot timpul cât micul copil stătura în noua lor locuință, vizitaseră toate apartamentele palatului. Camera ce le plăcea mai mult era sala unde erau espuse tablourile personajelor ilustre ale secolelor trecute. — Dar pe când cei alți copii se jucau, Victor se așeza în câte un colț al săleii, privind, ore întregi, tablourile din fața lui. — Acestea au inspirat poate pe autorul lui Ernani, și mai ales faimoasa scenă a tablourilor, în care Don-Ruy-Gomez, refuză, în numele stremoșilor săi, de a preda regelui pe oaspele săi, pe care deja îl cunoștea că 'l este rival.

D-l Hugo, se îngriji de educațiunea copiilor săi: Pe Abel care era în etate de 12 ani, îl puse între Pașii regelui, după cererea lui Ioseph, care promitea tatălui, că fiul său va ajunge departe. Pe Victor, care avea o mare aplicațiune pentru studiu, și pe Eugeniū îl dăde în *Colegiul Nobililor*, pus sub direcțiunea călugărilor.

Cu începerea anului 1812, afacerile francezilor luară o față cu totul rea în Spania, ast-fel că generalul Hugo, crezu mai prudent să 'și trimită familia în Franța, oprind în Madrid numai pe Abel.

Victor regăsi casa și grădina din castelul Feuillantines, pe care el le va cânta mai târziu. D-na Hugo, fu în momentul de a pune pe fiul său în colegiu; ea se decise însă pentru un mod de studiu mai liber, în sinul familiei; educație, care de sigur a avut mare înfrurire asupra modului de a cugeta al poetului. — D-na Hugo citea mult, și fiind cărțile le dădea și copiilor săi să le citească. De multe ori trimitea pe copii la Bibliotecarul său, pentru ca să 'și aleagă cărțile după placul lor. Totul plăcea gustului acestor mici cititori: proză, versuri, memorii, viajuri etc. etc.

Ast-fel între altele ei citiră pe *Rousseau*, pe *Voltaire* și chiar pe *Diderot*...

Victor și Eugeniū își petreceau orele cultivând grădina, de multe ori chiar udând-o cu propriile lor mânușițe. Poate de atunci a mai rămas lui Victor-Hugo plăcerea ce posedă și astăzi de a cultiva singur grădina sa.

La 21 Decembrie 1813, D-na Hugo, părăsi Castelul Feuillantines și se mută în strada *Cherche-midi*, în fața consiliului de rebel. Noua locuință nu avea caracterul și spațiul precedentei; dar avea o frumoasă aparență: era un vechiu Hotel din timpul lui Ludovic XV-lea.

Generalul Hugo, nu remase mult timp încă în Spania, după depărtarea femeii sale. În urma mai multor expedițiuni ce făcu cu regele, se întoarse cu fiul său Abel în Paris. Abel era acum de 15 ani și Victor atinsese pe al trei-spre-zecelea — Mergând adesea cu părinții lor la Teatru, se desceptă în ei dorința de a avea un teatru la dânsii acasă și a

debută ast-fel pe scenă. Pentru acest scop ei își aleseră o cameră, care era deșertă, și pregătiră scena, Lipsia piesa: Victor Hugo, făcu prima sa operă dramatică, *Palatul încântat*. În ziua hotărâtă pentru reprezentațiune la care trebuia să asiste toți amicii debutanților, se întâmplă un accident neașteptat. Tatăl, care găsea că studiul ce făcuseră până atunci copiii săi nu avea o bază solidă, crezu că sosise timpul de a se gândi la viitorul celor ce îi purtau numele. — Generalul, care visa pentru dânsii școala Politehnică, le căută un institut preparatoriu: găsi unul în strada *Sainte-Marguerite*, și îi conduse acolo, tocmai în ziua când era să se reprezinte *Palatul încântat*.

Institutul Cordier, ce tatăl alesese pentru preparațiunea fiilor săi, era departe de a fi un palat încântat. Strada *Sainte-Marguerite*, coprină între închisoarea l'Abbaye și trecerea *Dragonului*, de care Victor Hugo era să își aducă aminte în *Mizerabili*, era o stradă întunecoasă și afumată.

Directorul Institutului, D-l Cordier, era un fost preot, un bătrân cu aspect bizar, pasionat de Jean-Jacques-Rousseau, de la care adoptase până și costumul armean.

Cei doi frați nu fură puși la un loc cu ceilalți elevi; Generalul vrând ca ei să treacă mai curând cursurile claselor preparatorii, rugase pe Director să-i pue deosebit, astfel că educațiunea și studiul lor să fie cu totul diferite de ale celor alți școlari.

Poste câte-va zile, ânsă, noii pensionari își făcură o mulțime de prieteni; astfel că în scurt timp, veselia succedă întristărei. Apoi ce îi oprea de a introduce în institut reprezentațiunile teatrale, întrerupte așa de întele în dânsii acasă? Ideea propusă într-o recreațiune, fu priimită cu mare entuziasm. Dar acum nu mai era vorba de un simplu joc; teatrul era să fie mult mai adevărat. Se alese sala cea mai mare, tablele împreunate formară scena, suporturile lor formară culisele, lămpile formară rampa și băncile serviră parterului. — Repertoriul nu fu greu de găsit. — Costumele cele mai ușor de confecționat erau cele militare. Cu carton, cu hârtie aurie și argintie se făcură coifuri, ipolete, galoane decorațiuni, săbii etc. etc.

Un dop de plută ars până la carbonizare, servia pentru facerea mustăților. — Cât pentru repertoriu erau însărcinați cei doi frați, care aleseră natural subiecte rezboinice, Singura dificultate era distribuțiunea rolurilor: Inamicul Francezilor fiind tot d'anna invins, nimeni nu voia să fie inamicul. — Victor găsi cârligul: hotărâ ca să fie care să facă pe inamic la rândul său. — El merse chiar până acolo cu complezența, în cât, el autorul, priimi să joace rolul unui simplu ofițer, numai ca să dea exemplu; ânsă în general juca rolurile principale.

(va urma)

Th. M. Stoenescu.